AKTUELL NYNORSK LITTERATUR FOR SKULEN

”SKAL DEN NYNORSKE BARNELITTERATUREN OVERLEVE MÅ HAN VERE BEST”

EI GOD BOK FOR DEN DET GJELD

- ”Men da den egentlige bruker av barneboken ikke kommer til orde, vet vi i grunnen ikke hva som er en god barnebok. Vi vet hva mange voksne mener er en god barnebok, men det er ofte noe annet. Skal vi dermed gi opp å arbeide for kvalitetsvurdering av barnelitteratur? Tvert om, men vi skal bare ikke la det resultere i en tilstramming og en begrensning av tilbudet- noe som kanskje vil ramme dem som trenger bøkene mest. Det er like stort behov for bredt og differensiert barneboktilbud som for en velbegrunnet og nyansert kritikk. Det gjelder å nå alle med en bok.” (Frå innleiingskapittelet ”Vurdering av barnelitteratur” i essaysamlinga *Mellom boka og barnet* frå 1989, Else Breen)

Litteratur vs. pedagogikk

- I artikkelen *Kritikken og det barnelitterære feltet* kretsar Inger Østenstad kring kva kriterium som skal gjelde for ei god barnebok etter ”Bourdieuske” kategoriar.

- “Fordelingen av «konsakreringsmakt» er ujevn. Det barnelitterære feltet ser noen ganger ut til å være dominert av den «forfatterposisjonen» eller «kritikerposisjonen» som er mest puristisk når det gjelder teksters litteraritet, og som betrakter spørsmålet om barnelitteraturens kvalitet helt løsrevet fra spørsmålet om bøkene kommuniserer med barn. Denne purismen bør ta innover seg at barnebibliotekarer forteller at mange bøker som voksne forståsegpåere bedømmer som litterært gode, rett og slett ikke interesserer barna.”

Kunsten å vere fjortis

"Kva var det du likte å lesa om då du gjekk på ungdomsskulen? Svaret eg kjem med, er ei rekke ord som alle hamnar i sekken for snusk. Ofte slo eg berre opp i bøkene, las alt grisepreiket og sette boka fint på plass igjen. Det måtte vera noko meir der, noko som kanskje fekk meg til å tenka nokre nye tankar eller syna meg ei nye side av livet og verda." (Ingelin Røssland)

"Forfattarskapen min starta eigentleg med ein samtale i ein gymsal i Stavanger for om lag ti år sidan. Eg stod og prata med ein lærar om kor vanskeleg det var å få elevane til å lesa bøker, og særleg på nynorsk. Eg har sjølv ei fortid som norsklektor og veit litt om lærarkvardagen. Me var einige om at halvparten av gutane som gjekk ut av ungdomsskulen, eigentleg aldri hadde lese ein roman. Tala var ikkje så ille for jentene, men dei var ille nok. Læraren klaga på at det var vanskeleg å finna bøker som fengde elevane, og særleg på nynorsk. Eg sa meg berre delvis einig i dette og meinte at lærarane saktens måtte ta sin del av skulda òg.

– Kan ikkje du skriva ei steinbra bok på nynorsk då, som elevane vil lika å lesa? spurde læraren meg.

Eg smilte og svarte: – Sjølvsagt kan eg det, det er jo lett." (Terje Torkildsen)

Slikt som ungdommane likar:

Ungdomslesaren ynskjer å kunne involvere og identifisere seg med karakterane i handlinga. Dei er sjølve tilskodarar til handlinga, men vil identifisere seg med deltakaren i forteljinga på ein slik måte at dei kan utforske sine eigne tankar og mulegheiter; det indre livet er det nye, plotet vert meir og meir underordna i forhold til opplevinga av korleis karakteren tenkjer og taklar hendingane.

Lesarane ynskjer seg litteratur som er realistisk, som liknar på røyndomen. Dei ynskjer at karakterane i teksten skal oppleve noko som stemmer med deira eigne erfaringar. Ungdommane i Appleyard si undersøking ynskjer at bøkene skal gje dei "noko å tenkje på".

Dei ynskjer seg meining i teksten, men framleis i form av objektive og konkrete fakta. Meir kompliserte tolkingar og bevisstheit om at meininga er prega av kvar enkelt si tolking blir viktigare i det neste utviklingsstadiet. Ungdomslesarane diskuterer tolkingar, men skil framleis mellom rett og feil tolking. (J.A Appleyard, *Becoming a reader*.)

Eit sant mirakel:

- Ingelin Røssland, Terje Torkildsen, Lars Mæhle, Atle Hansen, Tor Arve Røssland, Arnfinn Kolerud, Asbjørn Rydland, Endre Lund Erikssen.
- Hilde K Kvalvaag, Helga Flatland, Ragnar Hovland, Marit Kaldhol, Bjørn Sortland, Linn T. Sunne, Rønnaug Kleiva, Aina Basso, Sunniva Relling Berg, Torvald Sund, Rune Belsvik
- Frode Grytten, Marit Eikemo, Olaug Nilssen, Gunhild Øyehaug, Lars Amund Vaage
- Lene Kaaberbøl, Robert Muchamore, Cory Doctorow, Marie Deplechin
- Magnhild Bruheim, Rune Timberlid,
- Sigrid Sandberg Meløy, Teresa Grøtan, Kristian A. Bjørkeld

Magisk medisin?

”UNGES INTERESSE FOR BØKER ER NÆRT KNYTTET TIL FORMIDLING. DER HVOR LITTERATUREN FORMIDLES REGELMESSIG AV ENGASJERTE FORMIDLERE BLANT VOKSNE OG UNGE, LESES DET MYE. DER HVOR BØKENE FÅR STÅR I FRED UTEN AT NOEN GJØR NEVNEVERDIG FORSØK PÅ Å FORMIDLE DEM, LESER LESEHESTENE, DE SOM ALLEREDE HAR FUNNET VEIEN TIL UNGDOMSLITTERATUREN. FÅ ANDRE!”